

УДК 617.3(477)(092)

Нінель Василівна Дєдх

28 березня відзначила ювілей завідувач лабораторії морфології сполучної тканини ДУ «Інститут патології хребта та суглобів ім. проф. М. І. Ситенка НАМН України» доктор біологічних наук, професор Н. В. Дєдх. Народилась Нінель Василівна у 1943 році у м. Бузулуці Оренбурзької області в сім'ї військовослужбовця. Після закінчення середньої школи у 1961 році вона вступила до Харківського державного університету ім. М. Горького на біологічний факультет, який закінчила у 1967 році. Вже тоді допитлива студентка зацікавилась новим на той час напрямком біології — генетикою і стала активним членом студентського наукового товариства, яким керував професор Шахбазов В. Г. — учений з прогресивними поглядами на біологічну науку та генетику зокрема.

З 1964 р. трудова, наукова та творча діяльність Нінель Василівни пов'язана з Інститутом імені проф. М. І. Ситенка. Саме тут вона пройшла шлях від лаборанта до керівника лабораторії патоморфології, ставши кваліфікованим спеціалістом-морфологом, який добре обізнаний зі структурною та ультраструктурною організацією тканин опорно-рухової системи в нормі та за умов різних патологічних станів.

У 1976 р. Н. В. Дєдх обрали на посаду молодшого наукового співробітника. Одним із актуальних напрямків діяльності інституту в ті роки було розв'язання проблеми діагностики та лікування злоякісних пухлин скелета. І якраз питанням впливу екзогенної РНК і високих температур на клітини саркоми М-1 та саркоми 45 вона присвятила свою

кандидатську дисертацію, яку захистила у цьому ж році. У подальшому наукова діяльність Н. В. Дєдх була пов'язана з новаторськими дослідженнями актуальної проблеми ортопедії та травматології — регенерації кістки. Дослідниця з притаманним їй творчим потенціалом та енергією включилась у вивчення механізмів регенерації кістки не тільки на тканинному та клітинному, а й на макромолекулярному рівнях. Н. В. Дєдх визначала можливості управління процесом регенерації кістки шляхом впливу біологічно активних речовин.

Результатом плідної співпраці з фахівцями Дебреценського інституту анатомії (Угорщина) у 70-ті роки стало впровадження у наукові дослідження лабораторії нових гістохімічних поляризаційно-оптичних методів вивчення сполучної тканини, що дозволило аналізувати на макромолекулярному рівні складові компоненти міжклітинного матриксу хрящової тканини та їх топографічну упорядкованість як в нормі, так і за різних патологічних станів.

У 1988 р. Н. В. Дєдх захистила докторську дисертацію, яка була присвячена морфологічним аспектам впливу гормонів на суглобовий хрящ в онтогенезі, а в 1994 р. їй було присуджено наукове звання професора.

Н. В. Дєдх — провідний фахівець у галузі морфології опорно-рухової системи, талановита і плідна дослідниця, ім'я якої широко відоме як в Україні, так і за її межами. Поглибленому вивченню морфології опорно-рухової системи Н. В. Дєдх присвятила майже 40 років своєї професійної діяльності. Серед її головних наукових досягнень слід відмітити розвиток нового напрямку визначення механізмів порушення ремоделювання кістки за умов остеопорозу, його патогенезу та виникнення остеопоротичних переломів, експериментально-морфологічне обґрунтування підходів до профілактики та лікування остеопорозу, дослідження регенерації кістки та хряща під впливом екзогенних та ендогенних чинників, використання біоматеріалів для заміщення дефектів кісток, у т. ч. за умов остеопорозу.

Розробки Н. В. Дєдх дозволили розкрити особливості репаративного остеогенезу в умовах різних видів остеопорозу. Вперше доведено, що за них у регенерації кістки має місце «критичний період», який починається вже на стадії запалення і проявляється порушенням співвідношення клітин, котрі

створюють масу регенерату, їх диференціювання в напрямку остеобластичного диферону. У подальшому це відбивається на формуванні тканинно-специфічних структур, зокрема кісткової тканини.

Результати вивчення стадійно-часових характеристик остеорепації, а також механізмів дисрегенеративної системи лікування хворих з уповільненим процесом регенерації, несправжніми суглобами на тлі остеопорозу.

За допомогою комплексних морфологічних та морфометричних досліджень, проведених під керівництвом Н. В. Дедух, вперше в Україні було доведено біологічну сумісність з кістковою тканиною корундової кераміки, матеріалів на основі трикальційфосфату та гідроксилапатиту. Розроблено рекомендації щодо застосування цих біоматеріалів у ділянках скелета з різним навантаженням. Експериментально-теоретичні розробки Н. В. Дедух щодо пластики кісток та хряща біоактивними матеріалами заклали фундамент для подальших наукових досліджень з цього напрямку.

Значний внесок вона зробила у вдосконалення арсеналу фіксувальних пристроїв для остеосинтезу, насамперед, для пацієнтів з порушеною структурою кістки. Під час виконання досліджень науковець розробила та експериментально обґрунтувала покриття на фіксатори, які забезпечують не тільки стабільний остеосинтез у разі остеопорозу, але й мінімальне травмування під час наступного їх видалення, при цьому вони мають антибактерицидну дію та оптимізують остеорепацію.

Президія Національної академії медичних наук України неодноразово нагороджувала дипломами науково-дослідні роботи, виконані за участі Н. В. Дедух, як кращі фундаментальні напрацювання.

За наукові досягнення в галузі інноваційних розробок з морфології опорно-рухової системи та вагомий внесок у розвиток медичної науки Н. В. Дедух відзначено почесними грамотами різного рівня.

Великий практичний досвід експериментально-теоретичних розробок з проблем ортопедії та травматології, знання суміжних дисциплін, участь у наукових світових форумах збагатили її професійний, науковий та культурний кругозір, що дозволяє Нінель Василівні успішно передавати свої знання з морфології та цитології тканини опорно-рухової системи, використання біоматеріалів у ортопедії та травматології молодим науковцям. Під її керівництвом та за безпосередньою допомогою з експериментально-морфологічних досліджень захищено 3 докторських та 8 кандидатських дисертацій. Вона автор понад 360 наукових праць, 8 монографій та 14 патентів України.

Свою різносторонню наукову діяльність Н. В. Дедух успішно поєднує з громадською роботою — вона є керівником центру «Остеопороз» при ДУ «ІНХС ім. проф. М. І. Ситенка НАМН України», членом правління Української асоціації остеопорозу, членом редколегій та редакційних рад таких фахових журналів України, як «Ортопедия, травматология и протезирование», «Проблеми остеології», «Український медичний альманах», «Український морфологічний альманах», «Боль, суставы, позвоночник». Крім того, її обрано членом двох спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій.

Великий працелюб, невтомна дослідниця, неординарна людина Нінель Василівна і сьогодні активно працює над фундаментальними та експериментальними дослідженнями у галузі ортопедії та травматології.

Свій ювілей Н. В. Дедух зустрічає в повному розквіті творчих сил і таланту, енергії та наукових ідей в оточенні відданих друзів та учнів. Завдяки своїй душевній теплоті, професіоналізму, відданості справі вона користується глибокою повагою і високим авторитетом у колег.

Щиро вітаємо ювілярку і зичимо їй творчої снаги, доброго здоров'я, натхнення, нових перемог в ім'я розбудови української науки.

*Колектив ДУ «Інститут патології хребта та суглобів ім. проф. М. І. Ситенка НАМН України»
Редакційна колегія журналу «Ортопедия, травматология и протезирование»
Українська асоціація ортопедів-травматологів*